
Kronika adwokatury : z prac Prezydium NRA

Palestra 42/9-10(489-490), 214-229

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

■ Z prac Prezydium NRA

Stanowisko

Prezydium NRA w sprawie projektu ustawy „Prawo własności przemysłowej”, który przewiduje niedopuszczalność reprezentowania przez adwokatów i radców prawnych osób fizycznych i prawnych przed Urzędem Patentowym i Sądem Patentowym

Warszawa, dnia 22 kwietnia 1998 r.

Szanowny Pan
Adw. Janusz Niemcewicz
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

Z upoważnienia Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej uprzejmie proszę Pana Ministra o wykorzystanie w pracach legislacyjnych naszego stanowiska, które zapobiega naruszeniu przez ewentualną ustawę „Prawo własności przemysłowej” ustawy Prawo o adwokaturze (art. 1), a przede wszystkim art. 87 i in. k.p.c.

Po zapoznaniu się z projektem ustawy „Prawo własności przemysłowej”, który wg informacji prasowej został już jako projekt rządowy skierowany do Sejmu, uprzejmie podajemy, co następuje:

1. W tytule VI – „Zasady postępowania administracyjnego przed Urzędem Patentowym” proponuje się art. 258 w następującym brzmieniu:

„1. Pełnomocnikiem strony w sprawach związanych ze zgłaszaniem i rozpatrywaniem oraz utrzymywaniem ochrony wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych może być tylko, z zastrzeżeniem ust. 2 rzecznik patentowy mający stałe miejsce zamieszkania w Polsce.

2. Pełnomocnikiem osoby fizycznej, z wyjątkiem osób, o których mowa w ust. 3, może być także osoba sprawująca zarząd majątkiem lub

interesami strony, jak również rodzice, małżonek, rodzeństwo lub zstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia, a także każdy współuprawniony.

3. Osoby zagraniczne oraz obywatele polscy nie mający stałego miejsca zamieszkania w Polsce, mogą w sprawach, o których mowa w ust. 1, działać tylko przez rzecznika patentowego”.

Z treści cytowanego artykułu wynikać ma, iż wraz z wejściem w życie projektowanej ustawy pełnomocnikiem krajowych osób fizycznych i prawnych nie będą już mogli być, tak jak to jest obecnie, adwokaci i radcowie prawni. Rozwiązanie takie jest nieprawidłowe, gdyż ogranicza prawa obywateli do uzyskania pomocy prawnej zarówno przed Urzędem Patentowym, jak i Sądem Patentowym jako przewidywaną w projekcie drugą instancją w postępowaniu dotyczącym własności przemysłowej.

2. Z przepisów zawartych w tytule VIII dział 2 projektowanej ustawy wynika, iż instancją odwoławczą w sprawach spornych dotyczących własności przemysłowej ma być Wydział Patentowy w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie zwany Sądem Patentowym. Jeżeli art. 258 miałby zostać utrzymany w proponowanym brzmieniu oznaczałoby to, że wymieniony sąd byłby jedynym w Polsce, przed którym nie mieliby prawa stawać adwokaci, a jedynymi uprawnionymi do reprezentowania stron byłiby rzecznicy patentowi, niejednokrotnie nie posiadający wykształcenia prawniczego.

Oznaczałoby to również, iż pomimo cywilnego charakteru postępowania przed Sądem Patentowym regulowanego w proponowanym nowym rozdziale Kodeksu Postępowania Cywilnego pt. „Postępowanie w sprawach z zakresu ochrony własności przemysłowej” (art. art. 479³⁶ do 479⁴¹ k.p.c. dotyczące postępowania przed Sądem Patentowym jako instancją odwoławczą od decyzji Urzędu Patentowego), strony pozbawione byłyby możliwości zastępowania się kwalifikowanymi pełnomocnikami w osobach adwokatów i radców prawnych.

Mając na uwadze art. 87 Kodeksu Postępowania Cywilnego oraz inne dotychczasowe regulacje prawa polskiego proponowane rozwiązanie uznać należy za sprzeczne z porządkiem prawnym oraz ograniczające prawa obywateli do uzyskania pomocy prawnej.

3. W tym stanie rzeczy uprzejmie prosimy o wnikliwą analizę cytowanego projektu ustawy „Prawo własności przemysłowej” i podjęcie stosownych działań w celu zmiany treści art. 258 poprzez usunięcie jego § 3 oraz zmianę redakcji § 1 poprzez wprowadzenie w miejsce dotychczasowego następującego zapisu *in fine*:

„...z zastrzeżeniem ust. 2 rzecznik patentowy, adwokat i radca prawny mający stałe miejsce zamieszkania w Polsce”.

Z przykrością należy stwierdzić, że coraz częściej nowe samorzady zawodowe określające uprawnienia zawodowe swoich członków starają się eliminować, poprzez ustanowienie monopolu, ze świadczenia pomocy prawnej adwokatów. Tej tendencji Naczelna Rada Adwokacka musi zdecydowanie się przeciwstawić, albowiem godzi ona w podstawowe prawa i wolności obywatelskie, których ochrona m.in. powierzona jest adwokaturze.

Bardzo proszę Pana Ministra o podjęcie stosownych działań.

Do wiadomości:

Pan Poseł Stanisław Iwanicki
Przewodniczący Sejmowej Komisji
Sprawiedliwości i Praw Człowieka.

Z wyrazami szacunku i poważania
/ - / Adw. Czesław Jaworski
Prezes NRA

Kopia niniejszego pisma została skierowana także do wszystkich adwokatów-parlamentarzystów.

S t a n o w i s k o
Prezydium NRA w sprawie projektu ustawy
o zaostreniu odpowiedzialności karnej
za przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu obywateli.
(Projekt ustawy z uzasadnieniem)

Warszawa, 10 lipca 1998 r.

Pan Poseł
Stanisław Iwanicki
Przewodniczący Komisji
Sprawiedliwości i Praw Człowieka

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo Pana Przewodniczącego z lipca 1998 r. w sprawie przedstawienia stanowiska Naczelnej Rady Adwokacki do projektu ustawy o **zaostreniu** odpowiedzialności karnej za przestępst-

wa przeciwko bezpieczeństwu obywateli, z upoważnienia Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej stwierdzam co następuje:

1. Projekt ustawy ma charakter ustawy epizodycznej (art. 13 projektu). Ustawy epizodyczne, np. tzw. mały kodeks karny, ustawa z 1985 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej, odegrały szczególnie negatywną rolę w historii polskiego wymiaru sprawiedliwości. Taką rolę negatywną spełniały różnego rodzaju specjalne tryby postępowania, odbiegające od powszechnie stosowanej procedury według postępowania karnego.

Poza rozszerzeniem ponad miarę represji karnej, ograniczaniem praw obywatelskich, co zawsze wiązało się z osiągnięciem krótkotrwałych i krótkowzrocznych celów politycznych, ustawy epizodyczne nie miały żadnego wpływu na ograniczenie przestępczości jako zjawiska społecznego. Adwokatura polska zawsze wypowiadała się przeciwko uchwalaniu i stosowaniu epizodycznych ustaw karnych widząc w nich z jednej strony instrument ograniczania praw i wolności obywatelskich a z drugiej strony instrument mało skuteczny w zwalczaniu przestępczości. Z uwagi na charakter projektowanej ustawy, jej zawartość merytoryczną, a także doświadczenia historyczne, NRA wypowiada się przeciwko temu projektowi.

2. Rozwiązania przyjęte w projekcie pozostają w oczywistej sprzeczności z międzynarodowymi standardami w zakresie ochrony praw człowieka, wypracowanymi w oparciu o Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r. (Dz.U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167) oraz Europejską Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r. (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284). Obydwa traktaty zostały ratyfikowane przez Polskę. Traktaty te stosowane są w postępowaniu przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka i Europejską Komisją Praw Człowieka w Strasburgu a także przed Komitetem Praw Człowieka w Genewie. Zgodnie z art. 87 ust. 1 Konstytucji ratyfikowane umowy międzynarodowe stanowią źródła powszechnie obowiązującego prawa, co oznacza, że regulacje zawarte w ustawach zwykłych nie mogą być sprzeczne z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi.

3. W świetle art. 42 ust. 2 Konstytucji każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania i może on wybrać według własnego uznania obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu. Obrońcą według kodeksu postępowania karnego może być osoba wpisana na listę adwokatów zgodnie z Prawem o adwokaturze. Z zapisu konstytucyjnego oraz z przepisów kodeksu postępowania karnego wyraźnie wynika, że osoba przeciwko której toczy się postępowanie ma prawo wybrać obrońcę spośród osób wpisanych na listę adwokacką, niezależnie od charakteru sprawy i stosowanego postępowania.

Adwokatura zbudowana jest na zasadzie samorządu zawodowego, który odpowiada za jej skład osobowy oraz wykonanie obowiązków zawodowych przez wszystkich adwokatów i aplikantów adwokackich.

Propozycja, aby obrońcą w sprawach rozpoznawanych na podstawie ustawy o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej, mógł być tylko adwokat z listy adwokatów ustalonej przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Naczelną Radą Adwokacką, pozostaje w oczywistej sprzeczności z przepisami Konstytucji, kodeksu postępowania karnego oraz zasadą samorządności określoną w ustawie Prawo o adwokaturze.

Omawianą propozycję należy uznać także za niebezpieczną dla realizacji prawa do obrony w postępowaniach specjalnych przez obrońców uznanych za „słusznych”, „prawidłowych” przez Ministra Sprawiedliwości nawet w porozumieniu z Naczelną Radą Adwokacką. Idea „list obrońców” została dostatecznie skompromitowana w tzw. minionym okresie, aby kiedykolwiek do niej wracać. Prezydium NRA zdecydowanie wypowiada się przeciwko takiej regulacji.

4. Prezydium NRA podtrzymuje pogląd wyrażony na posiedzeniu Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka o celowości i konieczności wejścia w życie trzech podstawowych kodeksów karnych z dniem 1 września 1998 r.

Nowe kodeksy karne, winny stać się skutecznym orężem w zwalczaniu wszelkiej przestępczości a w tym i przestępstw objętych projektem ustawy.

Uchwalenie nowej ustawy przed wejściem w życie trzech kodeksów albo po dniu od którego poczną obowiązywać, spowoduje wewnętrzne sprzeczności w systemie prawnym nawet wówczas, gdyby tę nową ustawę traktować jako *lex specialis*.

Skuteczne zwalczanie przestępczości może nastąpić tylko w oparciu o jednolity system prawny i konsekwentne działania wymiaru sprawiedliwości. Jest to również istotny argument przemawiający przeciwko projektowi ustawy.

5. Adwokatura wypowiadała się zawsze przeciwko karze śmierci i karze konfiskaty mienia, jako karom niehumanitarnym a dodatkowo przeciwko karze śmierci jako karze nieskutecznej w zwalczaniu przestępczości oraz przeciwko konfiskacie mienia jako karze zakładającej wspólną odpowiedzialność członków rodziny i godzącej w dobro rodziny.

6. Prezydium NRA ponadto przyłącza się do uwag krytycznych zawartych w opiniach przygotowanych na zlecenie Biura Studiów i Ekspertyz Sejmu.

Z poważaniem
Prezes
Naczelnej Rady Adwokackiej
/ – / adw. Czesław Jaworski

USTAWA
z dnia 1998 r.

o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej
za przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu obywateli

W celu przeciwdziałania nasilającej się przestępczości szczególnie groźnej dla bezpieczeństwa obywateli, stanowi się, co następuje:

Art. 1 Prokurator wojewódzki działając z urzędu lub na wniosek organów Policji bądź Urzędu Ochrony Państwa, wszczyna śledztwo i kieruje sprawę do sądu wojewódzkiego w celu rozpoznania jej w trybie specjalnym, jeżeli popełniono:

- 1) zabójstwo, a motywem działania była również chęć zysku, bądź popełniono je w związku z czynną napaścią na funkcjonariusza publicznego, świadka lub biegłego, lub osobę, która przeciwstawiła się przestępstwu, usiłowaniu przestępstwa lub innemu czynowi łamiącemu zasady współżycia społecznego albo też z motywów chulikańskich lub też w sposób szczególnie okrutny, wielokrotny albo też w połączeniu z gwałtem.
- 2) przestępstwo przewidziane w art. 208–212 k.k., art. 155 § 1 k.k., art. 157 § 1 k.k., art. 168 § 2 k.k.;
- 3) przestępstwo polegające na nielegalnym wytwarzaniu bądź wprowadzaniu do obrotu narkotyków, środków odurzających, psychotropowych i innych o podobnym działaniu;
- 4) przestępstwo polegające na wytwarzaniu w sposób nielegalny broni, amunicji, materiałów wybuchowych i innych materiałów zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu, ich posiadaniu i gromadzeniu (art. 143 i art. 286 k.k.);
- 5) przestępstwo przyjmowania korzyści majątkowych lub osobistych (art. 239 i art. 240 k.k.), a sprawcą jest funkcjonariusz publiczny lub osoba wykonująca funkcję publiczną w organach ustawodawczych, wymiarze sprawiedliwości naczelnych lub wojewódzkich organach administracji państwowej lub samorządowej, a także w jednostkach gospodarczych państwowych lub prywatnych z udziałem Skarbu Państwa;
- 6) przestępstwo wymuszenia rozbójniczego, jeżeli sprawca grozi zamachem na życie, zdrowie lub mienie (art. 211 k.k.), a także przestępstwo pozbawienia wolności (art. 165 k.k.) lub groźby pozbawienia wolności (art. 166 k.k.), jeżeli motywem jest osiągnięcie korzyści majątkowej;

- 7) przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza wymiaru sprawiedliwości, oskarżyciela publicznego, świadka lub biegłego;
- 8) przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu, określone w art. 136 i 140 k.k., jeżeli sprawca działa umyślnie;

Art. 2 § 1 W postępowaniu specjalnym postanowienie o przedstawieniu zarzutów nie wymaga uzasadnienia na piśmie, a zaznajomienie z materiałami śledztwa nie obejmuje danych osobowych świadków i innych uczestników postępowania przygotowawczego;

§ 2 Aresztowanie tymczasowe jest obowiązkowe; termin do złożenia zażalenia na postanowienie o tymczasowym aresztowaniu wynosi 3 dni. Jeżeli podejrzany przebywa za granicą, stosuje się odpowiednio art. 416 k.p.k.;

§ 3 W charakterze świadków mogą być przesłuchiwanymi funkcjonariusze Policji i Urzędu Ochrony Państwa co do okoliczności ustalonych operacyjnie. Nie dotyczy to okoliczności objętych tajemnicą państwową, chyba że nastąpi zwolnienie w trybie określonym w art. 162 § 3 k.p.k.;

§ 4 Świadek może żądać, aby na rozprawie przesłuchano go pod nieobecność oskarżonego i publiczności.

Art. 3 § 1 W postępowaniu sądowym nie stosuje się przepisów o kontroli aktu oskarżenia w trybie w trybie art. 299 § 1 pkt 1–2 i 4–6 k.p.k. oraz przepisu art. 305 k.p.k.;

§ 2 Na rozprawie sąd orzeka w składzie trzech sędziów;

§ 3 Udział obrońcy w rozprawie jest obowiązkowy: obrońcą może być tylko adwokat z listy adwokatów ustalonej przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Naczelną Radą Adwokacką;

§ 4 W wypadku skazania na karę śmierci uzasadnienie wyroku sporządza się i doręcza oskarżonemu z urzędu; w innym wypadku orzeczenie nie wymaga uzasadnienia na piśmie; motywy wyroku przytoczone ustnie przez przewodniczącego po ogłoszeniu wyroku utrwała się w protokole rozprawy.

Art. 4 § 1 Niezależnie od zagrożenia ustawowego przewidzianego za przestępstwo w Kodeksie karnym w postępowaniu specjalnym wymierza się za zabójstwo karę dożywotniego pozbawienia wolności lub karę śmierci, a za inne zbrodnie, a także występki z art. 155 § 1 art. 157 § 1 karę nie niższą niż 5 lat pozbawienia wolności lub karę 25 lat pozbawienia wolności; za inne występki można wymierzyć karę pozbawienia wolności od 3 lat do 15 lat.

§ 2 W przypadku skazania za zabójstwo z chęci zysku oraz przestępstwa określone w art. 1 § 3 i 4 sąd orzeka jako karę dodatkowo całkowitą konfiskatę mienia. W przypadku innych przestępstw wymienionych

w art. 1 sąd może orzec całkowitą lub częściową konfiskatę mienia, jeśli przestępstwo przysporzyło sprawcy znacznych korzyści.

§ 3 Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia sposób wykonania kary konfiskaty mienia

Art. 5 § 1 Rewizję od wyroku wydanego w postępowaniu specjalnym wnosi się do sądu apelacyjnego w ciągu siedmiu dni od ogłoszenia wyroku lub od doręczenia uzasadnienia, jeżeli orzeczono karę śmierci; rewizja może być rozpoznana na posiedzeniu, chyba że Prezes Sądu Apelacyjnego zarządzi inaczej. Jeśli nie wyznaczono rozprawy, w posiedzeniu rewizyjnym może wziąć udział także obrońca oskarżonego.

§ 2 Jeżeli w świetle zebranych dowodów istnieją wątpliwości co do zasadności zastosowania trybu specjalnego, organ procesowy przekazuje sprawę do postępowania zwyczajnego. Art. 25 § 2 k.p.k. stosuje się odpowiednio. Na postanowienie w przedmiocie zmiany trybu postępowania służy zażalenie.

Art. 6 § 1 Postępowania specjalnego nie stosuje się wobec sprawców nieletnich poniżej 16 roku życia i kobiet ciężarnych.

§ 2 Sprawca, który po ukończeniu 13 roku życia a przed osiągnięciem 16 roku dopuści się przestępstwa wymienionego w art. 1 pkt 1–4, 6–8 niniejszej ustawy podlega orzecznictwu sądów karnych w zwyczajnym postępowaniu.

W wypadku sprawców, którzy nie byli poprzednio karani sąd na wniosek prokuratora lub własnej inicjatywy może zdecydować o zastosowaniu postępowania wobec nieletnich.

§ 3 Jeżeli nieletniemu przypisano zabójstwo, a proces toczy się w trybie przewidzianym dla nieletnich sąd umieszcza nieletniego w zamkniętym zakładzie poprawczym o zastrzonym rygorze. Zwolnienie nie może nastąpić przed ukończeniem 21 roku życia.

§ 4 Jeżeli sprawca zabójstwa lub czynu karalnego określonego w art. 1 pkt 2 ustawy nie miał w chwili wszczęcia postępowania lat 13-stu, o umieszczeniu w zakładzie poprawczym orzeka sąd rodzinny. Jeżeli postępowanie wszczęto po ukończeniu 13 rok użycia, sprawę rozpoznaje sąd karny.

§ 5 Sprawca, który jako nieletni dopuścił się czynu po ukończeniu 16 roku życia, odpowiada na zasadach określonych w niniejszej ustawie. Art. 9 ust. 2 i ust. 3 kk nie stosuje się.

Art. 7 § 1 Prokurator wojewódzki może uznać za niecelowe ściganie osoby podejrzanej lub podejrzanego działającego wspólnie z inną osobą lub osobami w sprawach o przestępstwa przewidziane w art. 1 pkt 2–8, jeżeli sprawca przestępstwa zawiadomi organ ścigania o przestępstwie popełnionym przez siebie i inną osobę lub przyznając się w toku

postępowania przygotowawczego do popełnionego czynu, wyjaśni wszelkie okoliczności sprawy, a w szczególności wskaże współsprawców, podżegaczy i pomocników nie później niż podczas końcowego zaznajomienia z materiałami śledztwa.

§ 2 W stosunku do osoby wymienionej w § 1, która spełni warunki określone w tym przepisie, prokurator wojewódzki może warunkowo odstąpić od ścigania i umorzyć postępowanie karne, jeżeli po złożeniu wyjaśnień podejrzany zobowiąże się w formie pisemnej do występowania w roli świadka w sprawie przeciwko pozostałym uczestnikom przestępstwa, a także do naprawienia szkody wyrządzonej w granicach swego udziału w przestępstwie oraz do zwrotu korzyści odniesionych z przestępstwa.

§ 3 Postępowanie przygotowawcze umorzone na podstawie przepisu § 2 wznawia się – niezależnie od podstaw wymienionych w art. 293 § 2 k.p.k. – jeżeli w ciągu dalszego postępowania przeciwko pozostałym podejrzanym, osoba co do której umorzono postępowanie, uchyli się od złożenia zeznań, lub złoży zeznanie odmiennie od przedstawionych wcześniej wyjaśnień, bądź odmówi wykonania pozostałych zobowiązań.

Art. 8 Na postanowienie w przedmiocie wznowienia postępowania przygotowawczego przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

Art. 9 Przepisów art. 7–8 niniejszej ustawy nie stosuje się do podejrzanego, który nakłaniał do popełnienia przestępstwa określonego w art. 1 pkt 2–8, lub działalność przestępczą organizował lub nią kierował, chyba że czynu dopuścił się funkcjonariusz organu ścigania, współpracujący ze sprawcami przestępstwa, w ramach uprzednio zalegalizowanej działalności operacyjnej.

Art. 10 Współdziałanie funkcjonariusza, o którym mowa w art. 9 ustawy, mające na celu wykrycie powiązań grupy przestępczej i identyfikację jej uczestników, wymaga uprzedniej zgody Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Spraw Wewnętrznych nie może obejmować działań, które mogłyby stanowić zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego.

Art. 11 Rada Ministrów określi warunki i zasady udzielania zgody funkcjonariuszom Policji lub Urzędu Ochrony Państwa na podejmowanie działalności operacyjnej, o której mowa w art. 10.

Art. 12 § 1 W sprawach rozpoznawanych w trybie specjalnym nie stosuje się w postępowaniu wykonawczym odroczenia i przerwy

wykonania kary oraz zawieszenia postępowania wykonawczego, chyba że zachodzi ciężka choroba zagrażająca bezpośrednio życiu skazanego, a ratowanie życia w zakładzie karnym jest niemożliwe lub bardzo utrudnione.

§ 2 Warunkowe przedterminowe zwolnienie z zakładu karnego może nastąpić nie wcześniej niż po odbyciu trzech czwartych kary pozbawienia wolności; na postanowienie o odmowie udzielenia zwolnienia zażalenie skazanemu nie przysługuje.

§ 3 W przypadku skazania na karę śmierci sąd powiadamia o jej wykonaniu lub skorzystaniu z prawa łaski przez Prezydenta RP, za pośrednictwem prasy lub radia i telewizji.

Art. 13 Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje przez okres 5 lat.

Uzasadnienie

Zagrozenie przestępczością kryminalną jest dziś jednym z najpoważniejszych problemów społecznych. Można bez obawy przesady stwierdzić, iż mamy do czynienia z niebezpieczeństwem bardzo daleko idącego spatologizowania wszystkich podstawowych procesów składających się na życie społeczne od socjalizacyjnych zaczynając, a na gospodarczych kończąc. Podjęcie przez państwo zdecydowanej kontrakcji jest niezbędne i wynika z obowiązku wykonania jego elementarnego zadania jakim jest zapewnienie bezpieczeństwa obywateli. Kontrakcja ta może mieć szansę powodzenia, jeśli uwzględnić będzie istniejące realia i będzie jednocześnie przemyślanym planem ich zmiany.

Jeśli rozważamy problem przestępczości w naszym Kraju, to dostrzeżemy bez trudu, że najbardziej rzucającym się w oczy (choć dalece nie jedynym) elementem sprzyjającym jej rozwojowi jest poczucie bezkarności, braku związku między czynem przestępczym, a dolegliwą z punktu sprawcy reakcją państwa. Uchylanie się ofiar przestępstw, a także świadków od powiadamiania o nich organów ścigania, nie przyjmowanie zgłoszeń, nie wszczynanie postępowań mimo istnienia oczywistych przesłanek ich wszczęcia, niska wykrywalność, nagminne umarzanie wszczętych postępowań, nie stosowanie nawet wobec groźnych przestępców aresztu tymczasowego, wreszcie bardzo łagodne orzecznictwo – kary w zawieszeniu nawet za poważne przestępstwa, wreszcie niezwykle korzystny dla skazanych sposób wykonywania kary tworzą łącznie stan, który rozzuchwala środowiska przestępcze i demoralizowane, obniża radykalnie poczucie pewności siebie uczciwych obywateli i ich skłonność do współpracy z organami ścigania, utrudnia działania śledcze i pracę operacyjną, wreszcie pozbawia poczucie sensu

wykonywanej pracy funkcjonariuszy Policji i wymiary sprawiedliwości. Bez podjęcia działań zmierzających do szybkiej i radykalnej zmiany tego stanu poważniejsze sukcesy w walce z przestępczością są niemożliwe.

Przedłożona Wysokiemu Sejmowi ustawa jest próbą zainicjowania przedsięwzięć zmierzających do uzyskania takiej właśnie zmiany poprzez wprowadzenie tymczasowych przepisów (5 lat z możliwością przedłużenia) stanowiących korektę kodeksu karnego, kodeksu postępowania karnego i wykonawczego. Proponowane zmiany zmierzają do uzyskania następujących celów: ułatwienia działań organów ścigania zmierzających do wykrywania i udowodnienia przestępstwa (art. 2 § 1, 2, 3, art. 7 § 1, 2, 3, art. 9, art. 10); zdecydowanego przyspieszenia postępowania (art. 2 § 1, art. 3 § 1, art. 5 § 1); zaostrzenia kar, w tym przywrócenia kary śmierci, która może być zastosowana za zabójstwo objęte postępowaniem specjalnym oraz przywrócenie kary konfiskaty mienia (art. 4 § 1, 2); objęcia w wypadku popełnienia przestępstw szczególnie niebezpiecznych dla obywateli odpowiedzialnością karną w trybie zwykłym stosowanym wobec osób dorosłych osób między 13 a 16 rokiem życia, w szczególności jeżeli były poprzednio karane, także odpowiedzialnością na zasadach dla nieletnich osób, które dopuściły się zabójstwa i niektórych ciężkich przestępstw przed ukończeniem 13-tego roku życia (art. 6 § 2, 4); zaostrzenia sposobu wykonywania kary pozbawienia wolności i ograniczenia możliwości zwolnień przedterminowych (art. 12 § 1, 2). Łączna realizacja tych celów w razie uchwalenia i energicznego wcielania w życie ustawy powinna prowadzić do pozytywnej ewolucji w opisaney wyżej sytuacji społecznej. Dalsze działania na które powinno składać się: uchwalenie ustawy o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za drobne, ale dolegliwe dla obywateli przestępstwa i wykroczenia, reorganizacja Policji i wymiaru sprawiedliwości powinny doprowadzić do trwałej poprawy sytuacji, w tym wymiarze, który jest możliwy do uzyskania poprzez represyjne działania państwa. Doświadczenia ostatnich lat zarówno w Polsce, jak i zagranicą wskazują jednoznacznie, iż tworzenie sytuacji bezkarności powoduje wzrost przestępczości, zaś przemyślane działania represyjne i dyscyplinujące radykalnie ją ograniczają (Nowy Jork i inne przykłady ze Stanów Zjednoczonych). Wsuwana bardzo często teza o bezskuteczności, a więc i bezcelowości działań wskazanego rodzaju jest więc nieprawdziwa, zaś oczywista prawda, że najgłębsze źródła przestępczości tkwią w kryzysie kultury i podstawowych instytucji społecznych (rodzina, szkoła) nie stoi w praktycznej sprzeczności z postulatem podejmowania radykalnych kroków. Co więcej, jest w najwyższym

stopniu wątpliwe, czy istnieje możliwość naprawy takich instytucji jak rodzina i szkoła bez prowadzenia zdecydowanej walki z przestępczością przy pomocy działań represyjnych.

Wszystko to wskazuje na konieczność szybkiego uchwalenia przedłożonej ustawy.

Skutki finansowe

Przedłożona ustawa nie powoduje znaczącego wzrostu wydatków w pierwszej fazie jej wprowadzania. Wraz z orzekaniem na podstawie jej przepisów kar pozbawienia wolności wzrastać będą wydatki na więziennictwo. Źródła ich pokrycia to: racjonalizacja wydatków na utrzymanie więźniów poprzez obniżenie podniesionych do nieuzasadnionej wysokości stawek żywieniowych oraz ograniczenie innych udogodnień dla więźniów; zysk z konfiskat mienia; wzrost wpływów podatkowych na skutek poprawy dyscypliny społecznej.

Stanowisko

**Prezydium NRA w związku z projektem rozporządzenia
Ministra Sprawiedliwości i Ministra Obrony Narodowej
w sprawie instytucji i osób uprawnionych
do przeprowadzania mediacji.
Wyciąg z projektu Rozporządzenia**

Warszawa, dnia 20 listopada 1997 r.

Szanowna Pani
Hanna Suchocka
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny
Warszawa

Szanowna Pani Minister,

Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej uprzejmie zgłasza następującą uwagę do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie warunków jakim powinny odpowiadać instytucje i osoby uprawnione do przeprowadzania mediacji, zakresu i warunków udostępniania akt sprawy oraz zasad i trybu sporządzania sprawozdania z przebiegu i wyników postępowania mediacyjnego, przesłanego przy

piśmie z 31 października 1997 r. Nr P.I. 405/235/2/13/97 (NRA otrzymała pismo 10 listopada 1997 r.):

– w § 3 ust. 2 proponuje się skreślić pkt 2 oraz zmienić odpowiednio numerację punktów 3 i 4 tegoż ustępu.

Jedną z podstawowych funkcji, do których powołana jest adwokatura, to dążenie do uzyskania zgodności interesu publicznego z interesem prywatnym. Te funkcje adwokatura winna wypełniać także w procesie mediacji. Tak pomyślana instytucja mediacyjna, z udziałem adwokatów działa w wielu krajach europejskich, Kanadzie, Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej i in.

Zdaniem Naczelnej Rady Adwokackiej brak jest jakiegokolwiek uzasadnienia dla włączenia adwokatów do grup osób wymienionych w § 3 ust. 2, zawierającym wykaz pracowników i funkcjonariuszy państwowych. W obszernym uzasadnieniu nie wskazano powodów, dla których eliminuje się adwokatów i aplikantów adwokackich z postępowania mediacyjnego.

Przewiduje się zamieszczenie w Kodeksie Etyki Adwokackiej przepisu zapobiegającego łączenia roli obrońcy i mediatora w tym samym postępowaniu karnym.

Prawidłowość postępowania zabezpiecza natomiast przepis § 3 ust. 3 projektu rozporządzenia w zw. z art. art. 40 § 1, 41 i 42 k.p.k.

Doświadczenie innych państw, a także zawodowe przygotowanie adwokatów polskich w zakresie postępowań zmierzających do polubownych rozstrzygnięć, przemawia za stanowiskiem prezentowanym przez Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej.

Z wyrazami szacunku
Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej
/ – / adw. Czesław Jaworski

Warszawa, 17 lipca 1998 r.

Szanowna Pani
Hanna Suchocka
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny
Warszawa

Szanowna Pani Minister,

W nawiązaniu do pisemnego wystąpienia Naczelnej Rady Adwokackiej z 20 listopada 1997 r. do Pani Minister, dotyczącego projektu

rozporządzenia w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać instytucje i osoby uprawnione do przeprowadzania mediacji, po zapoznaniu się z nowym projektem w tej materii – Prezydium NRA podtrzymuje krytyczne uwagi odnośnie wykluczenia adwokatów i aplikantów adwokackich od wykonywania funkcji mediatorów.

Z uzasadnienia do nowego projektu rozporządzenia można wnosić, że osoba przygotowująca projekt rozporządzenia nie zapoznała się ze stanowiskiem Naczelnej Rady Adwokackiej. W uzasadnieniu tym nie podaje się żadnych argumentów przemawiających za wykluczeniem adwokatów a przyznaniem uprawnień do mediacji na przykład radcom prawnym.

Wobec tego, że nowy projekt rozporządzenia zawiera analogiczne rozwiązania jak poprzedni projekt rozporządzenia, prosimy o uwzględnienie propozycji NRA zawartej w powołanym wyżej piśmie z 20 listopada 1997 r.

Załącznik:

Fotokopia pisma z 20 listopada 1997 r.

Z wyrazami szacunku
Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej
/ – / adw. Czesław Jaworski

*Wyciąg z projektu
(dnia 10 czerwca 1998 r.)*

ROZPORZĄDZENIE
Ministra Sprawiedliwości i Ministra Obrony Narodowej
z dnia

w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać instytucje i osoby uprawnione do przeprowadzenia mediacji, zakresu i warunków udostępnienia im akt sprawy oraz zasad i trybu sporządzania sprawozdania z przebiegu i wyników postępowania mediacyjnego.

Na podstawie art. 320 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555) i art. 5 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 556 i Nr 160, poz. 1083) zarządza się, co następuje:

§ 1.1. Do przeprowadzania mediacji między podejrzanym i pokrzyw-

dzonym uprawnione są instytucje, w których zakresie działania objętego zadaniami statutowymi są:

- 1) resocjalizacja,
- 2) ochrona interesu społecznego,
- 3) ochrona ważnego interesu indywidualnego lub
- 4) ochrona wolności i praw człowieka
– dające rękojmię należytego wykonywania obowiązków.

2. Instytucja, o której mowa w ust. 1, działa przez pisemnie upoważnionego przedstawiciela.

§ 2. Do przeprowadzania mediacji między podejrzanym i pokrzywdzonym uprawniona jest osoba fizyczna, która:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) ukończyła 26 lat,
- 3) nie była skazana za przestępstwo,
- 4) posiada niezbędne wykształcenie, zwłaszcza w zakresie psychologii, pedagogiki, socjologii, resocjalizacji lub prawa,
- 5) ma niezbędne doświadczenie życiowe i daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków.

§ 3. Przedstawiciel instytucji powołanej do przeprowadzenia mediacji powinien odpowiadać warunkom określonym w § 2.

§ 4. Osoby godne zaufania lub przedstawiciele instytucji określonych w § 1 ust. 1 zwani są dalej mediatorami.

§ 5.1. Mediatorami nie mogą być:

- 1) czynni zawodowo sędziowie, ławnicy, prokuratorzy oraz inne osoby zatrudnione w sądzie, prokuraturze lub w innej instytucji związanej ze ściganiem i karaniem przestępstw,
- 2) adwokaci, aplikanci adwokaccy, notariusze i aplikanci notarialni,
- 3) funkcjonariusze Policji i żołnierze Żandarmerii Wojskowej oraz funkcjonariusze i pracownicy Służby Więziennej.

3. Mediatorem w danej sprawie nie może być osoba, która podlega wyłączeniu ze względu na okoliczności określone w art. 40–42 Kodeksu postępowania karnego.

§ 9 Mediator ma obowiązek zachowania w tajemnicy okoliczności sprawy, o których dowiedział się w związku z postępowaniem mediacyjnym.

Z uzasadnienia:

(...) Mediatorami nie mogą być sędziowie, ławnicy, prokuratorzy, asesorzy i aplikanci sądowi i prokuratorscy, notariusze, funkcjonariusze Policji, Służby Więziennej oraz pracownicy innych instytucji powołanych do ścigania przestępstw, jak również adwokaci i aplikanci adwokaccy (...).

W dniu 29 lipca 1998 r. Naczelna Rada Adwokacka otrzymała pismo z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów wraz z nowym projektem Rozporządzenia w wersji z dnia 20 lipca 1998 r.

Jak wynika z treści § 1 ust. 1 pkt 2 nowa wersja projektu zakłada, iż mediatorami nie mogą być również radcy prawni i aplikanci radcowscy.

Red.

**O projekcie zmiany Rozporządzenia Rady Ministrów
w sprawie szkolenia i egzaminów
dla kandydatów na członków rad nadzorczych,
w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem
oraz wynagrodzeń członków rad nadzorczych
tych spółek**

W dniu 28 listopada 1997 r. Prezydium NRA wystąpiło do Prezesa Rady Ministrów z prośbą o nowelizację *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 września 1997 r. w sprawie szkolenia i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem oraz wynagrodzeń członków rad nadzorczych tych spółek.* (Dz.U. Nr. 110, poz. 718.)

W *Rozporządzeniu*, którego projekt nie był znany Naczelnej Radzie Adwokackiej, pominięto adwokatów przy wymienianiu osób zwolnionych z obowiązku składania egzaminu.

Naczelna Rada Adwokacka otrzymała pismo podsekretarza stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa Jacka Ambroziaka z dnia 28 lipca 1998 r., do którego załączono projekt Rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie z dn. 9 września 1997 r. przez dodanie do wykazu osób zwolnionych z obowiązku składania egzaminów adwokatów.